

МОНИТОРИНГОВА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ПОЛИТИКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ И НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА В БЪЛГАРИЯ

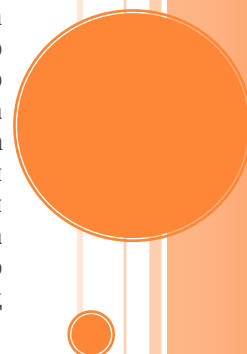
Резюме

Ноември, 2020 г.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

www.activecitizensfund.bg

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Центъра за изследване на демокрацията и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Въведение¹

Мониторинговата методология в сферата на домашното насилие и насилието, основано на пола (ДННОП) е иновативен инструмент за дълбочинна, многостепенна оценка на законодателството, политиките и институционалните практики в България. В резултат на мониторинга ще бъдат разработени ключови препоръки за дейности на национално ниво и насоки, подпомагащи вземането на решения, повишаването на информираността за необходими и иновативни мерки, както и подобряването на съществуващите политики и практики и/или създаването и прилагането на нови такива.

Непосредствените бенефициенти на методологията са ангажираните институции, които активно участват в създаването на политики и в процеса по вземане на решения на национално ниво. В допълнение инструментът може да се използва от всички заинтересовани страни, които извършват периодични анализи и оценки на ефективността по темата или работят с жертви на ДННОП и други уязвими групи. Следователно методологията би могла да се прилага периодично с цел да се създаде всеобхватна представа за усилията за създаване и прилагане на ефективна правна, политическа и практическа рамка в България.

Основните източници, използвани за разработване на методологията, както и най-важните планирани резултати са представени във Фигура 1.

Контекстът в България

В България ДННОП представлява проблем, който все още не е адекватно адресиран. С изменение в *Наказателния кодекс* от 2019 г. домашното насилие е добавено като квалифициращо обстоятелство за ред престъпления, а специална разпоредба² въвежда понятието чрез дефиницията, заложена в *Закона за защита от домашното насилие* (ЗЗДН) с допълнителното изискване за системност. Законова дефиниция за насилие, основано на пола, липсва. Налице са множество насоки, въз основа на които България трябва да предприеме спешни действия за изменения и допълнения в законодателството, създаване и прилагане на нови политики и/или оценка и подобрене на съществуващи такива. Сред тези препоръки са увеличаване на броя и капацитета на приютите и центровете за подкрепа, разработване и използване на надеждни механизми за събиране и анализ на данни, както и активното противодействие на традиционните полови

¹ Моля, обърнете внимание, че това не е финален документ. Не разпространявайте документа или информацията в него без изричното съгласие на автора.

² Виж: Наказателен Кодекс, Допълнителна Разпоредба, чл. 93 т. 31.

неравенства и стереотипи чрез образователни мерки и кампании за подобряване на обществената осведоменост.

Една от ключовите цели на мониторинговата методология, която в момента се разработва от Центъра и партньори, е да спомогне за идентифицирането на слабостите в съществуващата система за противодействие на ДННОП и да предложи конструктивни и базирани на доказателства насоки за преодоляването на тези предизвикателства.

Фигура 1. Източници и очаквани резултати на методологията

Структура на мониторинговия процес

Мониторинговата методология има за цел да отговори на три ключови въпроса. Първият е дали законодателството, политиките и стратегическите документи за противодействие на ДННОП в България са в унисон с правните задължения на държавата, които произтичат от ратификацията на основни международни и регионални документи. Вторият въпрос е дали тези законодателни, политически и стратегически фундаменти се използват в достатъчна степен, така че да посрещнат нуждите на жертвите на ДННОП в България. Третият въпрос е какви са добрите практики и пропуските в сферата на ДННОП в последните три години. Въз основа на резултатите ще бъдат формирани подходящи препоръки за подобряване на настоящата законодателна и институционална рамка.

Анализът включва три нива в няколко тематични области, които са от съществено значение за справяне с ДННОП, а именно: *Общи законодателни мерки и политики, Превенция, Предоставяне на подкрепа и защита, Преследване и наказание, Обезщетения и компенсации, Координация, мониторинг и събиране на данни, Международно сътрудничество*. Следват и две допълнителни области, а именно *Фактори и рискове, които биха могли да доведат до ДННОП и Интерсекционални уязвимости*.

Първото ниво на анализ предвижда *Оценка на политики, свързани с ДННОП*, които обхващат националната рамка за противодействие на ДННОП. Тя ще даде представа за средата, в която работят институциите, както и за прилаганите и изпълняваните политики, стратегии, годишни планове за действие и програми. На второто ниво, *Оценка на резултати, свързани с ДННОП*, ще бъдат събрани количествени (статистически) данни за показателите, идентифицирани при оценката на политиките. Накрая, третото ниво на анализ ще извърши *Цялостна оценка* на ситуацията в България по отношение на съществуващото законодателство и политики, насочени към ДННОП, и резултатите от тях. Това ще позволи идентифициране на възможните пропуски в политиките и намирането на подходящи начини за преодоляването им.

След финализирането на методологията ще бъде изработен формуляр за оценка на показателите, включени във всяка тематична област и всяко ниво на анализ, който заинтересованите страни ще могат да попълнят.

Трите нива на анализ и деветте тематични области са представени в схематичен вид във Фигура 2.

Фигура 2. Нива на анализ и тематични области

Източници и механизми за събиране на данни

Мониторинговата методология предвижда проучването както на първични, така и на вторични източници на информация, които предоставят качествени и количествени данни. Целта е да се съберат данни по всички показатели във всички тематични области, за да гарантира пълнота и изчерпателност на процеса по мониторинг. Идентифицирането на недостъпни или непълни данни трябва да се укаже изрично и да бъде контекстуализирано с оглед общата ситуация и среда в страната. Методите за събиране на данни включват кабинетно проучване, допълнено с писмено искане за информация, когато това е необходимо, както и дискусии с фокус групи и полуструктурирани интервюта с ключови заинтересовани страни. Финалната версия на методологията ще предостави и две приложения – списъци със заинтересовани страни и с възможни източници на информация, с цел улесняване на прилагащите я изследователи.

Заключение

Мониторинговата методология ще помогне на изследователи, практики и други заинтересовани страни да наблюдават и оценяват съществуващите правни инструменти, политики и институционални практики, свързани с ДННОП в България. Изготвена в рамките на проекта „Разработване на мониторингова методология и провеждане на национален мониторинг на политики и институционални практики във връзка с домашното насилие и насилието, основано на пола в България“, методологията може и трябва да бъде ревизирана, актуализирана и използвана периодично и след края на инициативата.